

จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ : กรณีศึกษาเรื่อง "พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ๗ ซิติเซ็น"
และเรื่อง "เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์"

นางสาว อัมพร เสงี่ยมวิบูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

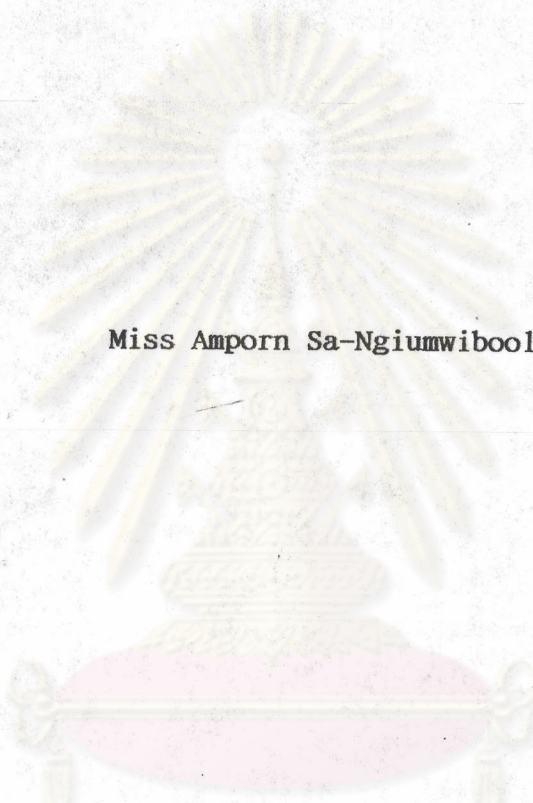
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-356-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FROM NOVEL TO FILM : A CASE STUDY OF "FROM EMPEROR
TO CITIZEN" AND "THE LAST EMPEROR"

Miss Amporn Sa-Ngiumwibool

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Division of Comparative Literature

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-356-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ : กรณีศึกษาเรื่อง "พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์
ทู ซิติเซ่น" และเรื่อง "เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์"
โดย นางสาวอัมพร เสงี่ยมวิบูล
หน่วยวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พูนศรี เกตุจรูญ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ กิตติศักดิ์ สุวรรณภอกิน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมิทธิ์

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤกษ์สุวรรณ)

คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์

ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ)

พูนศรี

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พูนศรี เกตุจรูญ)

กิตติศักดิ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ กิตติศักดิ์ สุวรรณภอกิน)

อนงค์นาฏ

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อัมพร เสงี่ยมวิบูล : จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ : กรณีศึกษาเรื่อง "พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ทู ซิติเซิน" และเรื่อง "เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์" (FROM NOVEL TO FILM : A CASE STUDY OF "FROM EMPEROR TO CITIZEN" AND "THE LAST EMPEROR") อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ พูนศรี เกตุจรูญ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.กิตติศักดิ์ สุวรรณภักดี, 229 หน้า. ISBN 974-634-356-4

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับภาพยนตร์ ในกรณีศึกษาการดัดแปลงอัตชีวประวัติเรื่อง "พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ทู ซิติเซิน" เป็นภาพยนตร์เรื่อง "เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กระบวนการดัดแปลงจากอัตชีวประวัติเป็นภาพยนตร์

จากการวิเคราะห์กรณีศึกษา พบว่า ในแง่เนื้อหา ภาพยนตร์ดัดแปลงไม่เพียงแต่นำเนื้อหาวัตถุดิบในเรื่องเล่าของอัตชีวประวัติมาใส่เข้าในภาพยนตร์ หากแต่ยังได้พยายามตีความเนื้อหาเพื่อนำสาระสำคัญมานำเสนอในภาพยนตร์ด้วย ในแง่รูปแบบ ภาพยนตร์ดัดแปลงได้ปรุงแต่งเนื้อหาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการนำเสนอในรูปแบบของศิลปะภาพยนตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา วรรณคดีและสุนทรียศาสตร์
สาขาวิชา วรรณคดีและสุนทรียศาสตร์
ปีการศึกษา ๒๕๕๘

ลายมือชื่อนิสิต อัมพร เสงี่ยมวิบูล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พูนศรี เกตุจรูญ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กิตติศักดิ์ สุวรรณภักดี

C510141 : MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEY WORD: NOVEL / FILM / FROM EMPEROR TO CITIZEN/ THE LAST EMPEROR

AMPORN SA-NGIUMWIBOOL : FROM NOVEL TO FILM : A CASE STUDY OF "FROM EMPEROR TO CITIZEN" AND "THE LAST EMPEROR". THESIS ADVISORS : ASSO. PROF. POONSRI KETCHAROON, M.A., KITTISAK SUVANABHOKIN, B.S. 229 pp. ISBN 974-634-356-4

The objective of this research is to study the relationship between novel and film : "From Emperor to Citizen" and "The Last Emperor" focusing on analysis of the adaptation process from the book to the film.

The results of the case study fall into two parts. The first section deals with the content. The adapted film not only borrows the materials but also interprets and renders the implicit criticism of the model. The second section deals with the form. The adapted film reproduces the materials in accordance with the form of film art.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ศิลปคดีและมนุษยศาสตร์
สาขาวิชา ศิลปคดีและมนุษยศาสตร์
ปีการศึกษา ๒๕๕๒

ลายมือชื่อนักศึกษา อิมพร คงอ่อนกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา [Signature]
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม [Signature]

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ พูนศรี เกตุจรูญ และอาจารย์กิตติศักดิ์ สุวรรณภักดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อย่างเอาใจใส่และให้กำลังใจมาโดยตลอด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ และรองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เถกิงวิทย์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ศาสตราจารย์ ดร.เจตนา นาควิษระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์กอบกุล อิงคุทานนท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นจุดเริ่มต้นของวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วัฒสีและคุณยุพเรศ วินัยธร ที่กรุณาให้ความเอื้อเฟื้อต่อฉบับภาษาอังกฤษอัตชีวประวัติกรณีศึกษา อาจารย์ดรฤดี ชูประยูร และอาจารย์เยาวลักษณ์ อยู่เจริญสุข กัลยาณมิตรผู้ให้กำลังใจและความจริงใจเสมอมา และคุณประสงค์ สามสีทอง ที่ได้ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเป็นผลสำเร็จ

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกล่าวขอบพระคุณ บิดา-มารดา และอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และความเอาใจใส่อบรม สั่งสอนด้วยดีมาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
บทนำ.....	1
- ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหางานวิจัย.....	1
- ปัญหาในงานวิจัย.....	1
- วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	2
- ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
- ข้อตกลงเบื้องต้น.....	2
- วิธีการค้นคว้าข้อมูล.....	3
- นิยามคำศัพท์เฉพาะ.....	3
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	3
บทที่ 1 การดัดแปลงนวนิยายเป็นภาพยนตร์.....	4
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงนวนิยาย เป็นภาพยนตร์.....	4
1.1 ภูมิหลังของการนำนวนิยายมาดัดแปลงเป็นภาพยนตร์.....	4
1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.3 วิจารณ์แนวคิดว่าด้วยการดัดแปลงนวนิยายเป็นภาพยนตร์....	9

2 ความคล้ายคลึงในแง่การเล่าเรื่องระหว่างนวนิยายกับ	
ภาพยนตร์.....	12
2.1 โครงสร้างการเล่าเรื่อง.....	12
2.2 องค์ประกอบพื้นฐานของนวนิยายกับภาพยนตร์.....	21
2.2.1 เนื้อเรื่อง.....	21
2.2.2 โครงเรื่อง.....	23
2.2.3 ตัวละคร.....	25
2.2.4 เวลา.....	28
2.2.5 สถานที่.....	29
2.2.6 มุมมอง.....	34
บทที่ 2 อัดซีวประวัติเรื่อง พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ๗ จิตีเซ็น.....	41
1 ภูมิหลังของอัดซีวประวัติ.....	42
2 แรงจูงใจในการเขียนอัดซีวประวัติ.....	46
2.1 ในฐานะผู้บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ร่วมยุคสมัย.....	49
2.2 ในฐานะประชาชนตัวอย่าง.....	53
2.3 ในฐานะปัจเจกบุคคลที่ปรารถนาจะแสวงหาตนเอง.....	58
3 องค์ประกอบของการเล่าเรื่องประเภทอัดซีวประวัติ.....	59
3.1 โครงสร้างการดำเนินเรื่อง.....	59
3.2 เนื้อเรื่อง.....	64
3.3 โครงเรื่อง.....	66
3.4 ตัวละคร.....	75
3.5 เวลา.....	78
3.6 สถานที่.....	79
3.7 มุมมอง.....	87

บทที่ 3 ภาพยนตร์ดัดแปลงเรื่อง เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์.....	95
1 แนวคิดและเนื้อหาของภาพยนตร์.....	97
1.1 แนวคิดของผู้กำกับภาพยนตร์.....	97
1.2 เนื้อหาของภาพยนตร์.....	97
1.2.1 ประวัติศาสตร์ในฐานะที่เป็นฉากชีวิตของตัวละคร..	98
1.2.2 ประวัติศาสตร์ในฐานะที่เป็นกลไกในการดำเนิน เรื่อง.....	99
1.2.3 ประวัติศาสตร์ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขในการ แสวงหาตนเองของตัวละคร.....	99
2 องค์ประกอบพื้นฐานของภาพยนตร์.....	100
2.1 โครงสร้างของภาพยนตร์.....	101
2.2 เนื้อเรื่อง.....	104
2.3 โครงเรื่อง.....	107
2.4 ตัวละคร วิธีการสร้างตัวละคร วิธีการเสนอตัวละคร.....	110
2.4.1 ตัวละคร.....	110
2.4.2 วิธีการสร้างตัวละคร.....	113
2.4.3 วิธีการเสนอตัวละคร.....	120
3 เทคนิคการเล่าเรื่องทางศิลปะภาพยนตร์.....	126
3.1 การจัดฉากสถานที่.....	126
3.2 ความหมายในแสงและสี.....	127
3.3 สัญลักษณ์ในภาพยนตร์และวัตถุที่เป็นสื่อแนวความคิด.....	135
3.4 ความหมายผ่านการแสดงออกและการเคลื่อนไหว.....	146
3.5 ความหมายของภาพผ่านมุมมองในงานภาพยนตร์.....	148
3.6 การใช้เสียงในการสื่อความหมายในภาพยนตร์.....	151

บทที่ 4 การตัดแปลงจากอัฐชีวะประวัติสู่ภาพยนตร์.....	156
1 การถ่ายทอดเนื้อหาจากอัฐชีวะประวัติสู่ภาพยนตร์.....	156
2 วิเคราะห์การตัดแปลงโครงสร้าง และเนื้อหาจากอัฐชีวะประวัติสู่ภาพยนตร์.....	169
2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างการเล่าเรื่อง ของอัฐชีวะประวัติกับภาพยนตร์.....	170
2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินเรื่อง ของอัฐชีวะประวัติกับภาพยนตร์.....	172
2.3 วิเคราะห์การตัดแปลงโครงเรื่อง.....	185
2.4 วิเคราะห์การตัดแปลงฉากและเหตุการณ์.....	196
2.5 วิเคราะห์การตัดแปลงตัวละคร.....	212
3 สรุปแนวโน้มการตัดแปลงอัฐชีวะประวัติเป็นภาพยนตร์.....	220
3.1 ขอบเขต.....	221
3.2 ปัญหาประโลมโลก.....	222
3.3 เนื้อหาเชิงความคิด.....	223
3.4 ปัญหาเรื่องการตัดสินคุณภาพ.....	224
บทสรุป.....	225
รายการอ้างอิง.....	227
ประวัติผู้เขียน.....	230

บทนำ

ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหางานวิจัย

ในโลกตะวันตก การนำวรรณกรรมมาดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในยุคบุกเบิกของศิลปะภาพยนตร์ นับตั้งแต่นั้นมา การนำวรรณกรรมมาดัดแปลงสร้างเป็นภาพยนตร์ได้ปรากฏเรื่อยมาทุกยุคทุกสมัยและยังคงได้รับความนิยมร่าเริงมาทุกวันนี้ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า นวนิยายเปรียบเสมือนเป็นวัตถุดิบสำรองของภาพยนตร์ ผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิชาการทางด้านวรรณคดีศึกษาและภาพยนตร์ศึกษาส่วนมากมีความเห็นว่าการนำนวนิยายมาดัดแปลงสร้างเป็นภาพยนตร์ เป็นเรื่องที่สามารถจะกระทำได้ เพราะเป็นศิลปะแห่งการเล่าเรื่องเหมือนกัน จำนวนของภาพยนตร์ดัดแปลงจึงมีสัดส่วนใกล้เคียงกับภาพยนตร์ที่นำเนื้อหามาจากชีวิตจริง ด้วยเหตุนี้ การดัดแปลงจึงกลายเป็นประเด็นปัญหาสำคัญในแวดวงศิลปศึกษาและนักวิชาการได้ทำการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดัดแปลงในแง่มุมต่าง ๆ ไว้มากมาย

สำหรับประเทศไทย การศึกษาในประเด็นนี้ยังคงจำกัดอยู่ในแวดวงสื่อมวลชนศึกษาและเป็นการศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยแง่มุมทางด้านภาพยนตร์ศึกษาแต่เพียงด้านเดียวเท่านั้น หากได้มีการใช้แง่มุมทางวรรณคดีศึกษาควบคู่กันก็อาจจะทำให้การศึกษวิเคราะห์การดัดแปลงมีความรอบด้านยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงปรารถนาที่จะศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับภาพยนตร์ ในประเด็นปัญหาการนำนวนิยายมาดัดแปลงสร้างเป็นภาพยนตร์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ไปสู่ผู้อ่านในประเทศไทยที่มีความสนใจนวนิยายและภาพยนตร์ และหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร

ปัญหางานวิจัย

แม้ว่าผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิชาการส่วนมากมีความเห็นว่าการนำนวนิยายมาดัดแปลงเป็นภาพยนตร์สามารถกระทำได้อย่างเป็นผลสำเร็จ เพราะนวนิยายกับภาพยนตร์มีโครงสร้างและองค์ประกอบพื้นฐานเหมือนกัน แต่ก็ยังมีผู้กำกับภาพยนตร์และนักวิชาการบางคนคัดค้านว่า การนำนวนิยายมาดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพราะนวนิยายกับภาพยนตร์เป็นศิลปะต่างแขนงที่ใช้สื่อต่างชนิดกัน อย่างไรก็ตาม ข้อโต้แย้งนี้ก็ยังไม่อาจหาข้อยุติได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับภาพยนตร์ว่ามีความคล้ายคลึงกันในการปรับตัวบ้าง ในฐานะที่เป็นศิลปะแห่งการเล่าเรื่อง
2. วิเคราะห์การดัดแปลงอัตชีวประวัติเรื่อง พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ทู ซิติเซิน เป็นภาพยนตร์เรื่อง เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์

ขอบเขตของงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้มีเอกสารที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งที่เกี่ยวกับทฤษฎีทางด้านนวนิยายและทฤษฎีทางด้านภาพยนตร์ รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงนวนิยายเป็นภาพยนตร์ ซึ่งเอกสารเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์ทั้งสิ้น ผู้วิจัยจึงเลือกวิเคราะห์เจาะลึกกรณีศึกษาเพียงเรื่องเดียวเท่านั้น คือ การดัดแปลงอัตชีวประวัติเรื่อง พร้อม เอ็มเพอร์เรอร์ ทู ซิติเซิน (FROM EMPEROR TO CITIZEN) ของอัยซิง เจียวหรือ พูอี้ (AISIN-GIORO PU YI) เป็นภาพยนตร์เรื่อง เดอะ ลาสท์ เอ็มเพอร์เรอร์ (THE LAST EMPEROR) ของแบร์นาร์โด แบร์โตนลูชี (BERNARDO BERTOLUCCI)

ข้อตกลงเบื้องต้น

แม้ว่ากรณีศึกษางานวิจัยนี้เป็นอัตชีวประวัติ แต่เนื่องจากอัตชีวประวัติเป็นส่วนหนึ่งของนวนิยายและมีความเกี่ยวพันกันอย่างแนบแน่น ดังที่พวงคราม พันธุ์บุรณะ เขียนไว้ใน แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกลด์สไตน์ ว่า

"นวนิยายและอัตชีวประวัติมีจุดประสงค์ร่วมกันคือการบอกเล่าชีวิตของบุคคลหนึ่ง... อัตชีวประวัติจึงเพียงเบนมาหวนนิยายซึ่งมีรูปแบบที่เสนอตอบเจตจำนงของอัตชีวประวัติทุกประการแม้ว่าจะเกิดจากแรงกระตุ้นที่แตกต่างกัน... ในยุคนั้นอัตชีวประวัติยังไม่มีแบบแผนชัดเจน จึงอาจสันนิษฐานได้ว่า เป็นฝ่ายลอกเลียนเทคนิคของการเขียนนวนิยาย"¹

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเล่าเรื่องของอัตชีวประวัติกับนวนิยายมีความคล้ายกัน

¹พวงคราม พันธุ์บุรณะ. แนวเขียนเชิงอัตชีวประวัติในผลงานของโกลด์สไตน์

วิธีการค้นคว้าข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) ซึ่งค้นคว้าข้อมูลมาจากอัตชีวประวัติและภาพยนตร์ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ ที่แปลเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลสรุปงานวิจัย

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

พจนานุกรม Webster's New World Dictionary of Media and Communications ฉบับที่ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1990 ได้ให้ความหมายของ "Adaptation" ว่า "การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาทางด้านวรรณกรรมจากสื่อชนิดหนึ่งไปสู่อีกชนิดหนึ่ง เช่น การดัดแปลงนวนิยายไปเป็นภาพยนตร์"

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. งานวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับศิลปะภาพยนตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นปัญหาการดัดแปลงจากนวนิยายเป็นภาพยนตร์ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในแง่ของวรรณคดีศึกษาและภาพยนตร์ศึกษา
2. งานวิจัยนี้จะ เป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับศิลปะภาพยนตร์อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น สำหรับผู้มีความสนใจในวรรณคดีและภาพยนตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย